

Co passaintan giuvenils la pandemia

(fmr/an) Avant ün on ha il Cussagl federal decis il prüim lockdown: butias serradas, restorants serrats, scoulas serradas. La vita chi's cugnuschaiva nun exista plü. Illas medias d'eira preschaint be plü ün tema: Corona. Masüras da protecziun, scumonds e schlockiadas as müdaivan giò. Böt da las masüras d'eira la protecziun da las gruppas da risico – persunas veglias o cun malatias cronicas. D'üna gruppa nu gniva però bod mai discurrü – dals giuvenils. Che chi d'eira per generaziuns chi gnivan avant corona our da scoula normalità nu valaiva plü per els. Co fruntan els quist temp pretensius per tuots?

La generaziun invlidada?

Trais giuvenils raquintan davart lur vita d'ürant la pandemia

ANDRI NETZER/FMR

Avant ün on s'ha per tuots müdà il muond drasticamaing. Restricziuns e masüras da protecziun influenzeschan nossa vita da minchadi. I vegn adüna discurrü da las gruppas da risico – ün'otra s'haja però bod ün pa invlidà: ils giuvenils. L'ultim di da scoula – per ils blers da nus ün di tuot special. Il sentimaint da libertà, das-chair finalmaing ir in sortida e gioidair üna tscherta independenza. Ma lura es gnü corona. Che chi d'eira per las generaziuns avant normalità, nu s'inclegiavia plü da sai. Co van ils giuvenils intuorn culla uschè nomnada nouva normalità? La FMR ha discurre cun trais dad els.

Sentimaints ambivalents

«I d'eira schon ün pa curius perquai chi nu pudaivan esser là tuots», disch *Samira Garcia* (16) da Scuol a regard l'ultim di da scoula. Cha normalmaing s'allegra chi s'haja fini la scoula e's gnia lura bod ün pa admirà dals scolars plü giuvens, disch'la riond e cuntinua: «Insembel cun mia classa vaina però istess festagià la finischun ed eschan its insembel sün üna chamonna. Là nu d'eiran las reglas da protecziun amo uschè severas.» Sumgliaint d'eira eir per *Moana Näff* (16) da Ramosch. Eir sch'ella s'allegraiva da gnir our'd scoula vaiv'la sentimaints ambivalents: «Per mai d'eira dad üna vart bel da savair da pudair cumanzar alch nouv. Da l'otra vart vaiva istess adüna l'impissamaint chi d'es temp da corona. Perquai ch'eu n'ha cumanzà ün giarsunadi e n'ha stuvü ir a star in ün oter lö d'eira eir ün pa nervusa». Tuot oter d'eira la finischun da scoula per *Fabio Lehner* (16) da Zernez. I nu d'eira nempe ningüna! Perquai ch'el frequainta daspö la settavla classa il gimnasi a Samedan nu s'ha per el müdà bler: «L'unic chi's vess müdà es ch'eu vess pudü ir in sortida».

Esser pragmatic

Cler cha pels giuvenils fa l'ir in sortida part da la nouv'independza. Cun lockdowns e restricziuns nun es quai però uschè simpel. «Eu am vaiva schon allegrà dad ir in sortida,

d'imprender a cugnosccher nouva glied e simplamaing da guardar co cha quai es», disch Fabio Lehner. Per Moana Näff d'eira fingià da prüma davent cler cha grond ir in sortida o a l'ester nu sarà pussibel. «Eu vaiva però la spranza cha quist on saja la situaziun lura megladra e ch'eu possa lura ir», disch la giarsuna cun ün suspür. Adonta chi sun fich limitats in lur pussibilitats fruntan els la situaziun in möd pragmatic. «Meis cusdrin e meis meglader colleg abitan güst in vicinanza da mai. Nus ans vain lura simplamaing minchatant chattats a chasa per baiver insembel üna birra», disch Fabio Lehner. Eir Samira Garcia nun es be restada a chasa: «Pel mumaint eschna bler sülla Motta Naluns e stain in cumpagnia. Id es eir darcheu plü loc ed i's po esser insembel cun quindesch persunas. I's douvra istess adüna ün pa otra glied intuorn sai.» Moana Näff abita vi pell'eivna a Glion. Ella es la fin d'eivna bler pro seis genituors a Ramosch: «Eu m'inscunter lura cun meis ami, vegn a spass cun meis chan o cha nus sezzain insembel in cumpagnia.»

Incletta per las masüras, ma...

«Varaimaing n'haja schon incletta per las masüras. Eu incleg chi's voul proteger las persunas da risico. Ma id es istess stantus schi nu's po ir a baiver alch o a cumprar aint», disch Moana Näff. Eir plütschönch critic vezza Fabio Lehner ün'o tschella decisiun dal Cussagl federal: «Causa chi nu d'eira sgür, scha las scoulas ston darcheu serrar, ans han ils magisters fat far minch'eivna 3-4 prouvas. Uschè cha nus vaivan grond squitsch fin pro las vacanzas da marz.» Eir il sen da tuot las masüras vezza'l plütost disferenzchà e disch: «Nus giuvens sezzain ün di inter in stanza da scoula cun mascras. I'l temp liber ans inscuntraina lura però eir sainza.» Ma el es eir da l'avis chi's stopcha uossa proteger la glied veglia e cha'ls giuvens hajan amo üna vita intera davant sai. Per Samira Garcia nu faja sen cha'ls restorants sun serrats e bieras butias nüglia: «In butia s'esa per part bler plü dastrusch ün sün tschel. I'l restaurant füssa limità a quatter persunas per maisa.» A regard la serrada da las terrassas disch'la: «I's po esser in gruppas da quindesch persunas, lura as vessa uossa eir pudü laschar avert las terrassas.»

Ingio es la mascrina?

La nuova situaziun maina eir nouvs problems. Tuots trais s'allegran al mumaint chi nun han plü da stübgjar ingio chi han laschà la mascrina o schi han insomma cun sai üna. Plü importanta sco quella dumonda es pels giuvenils però d'avair darcheu üna tscherta normalità. Minchün dad els s'allegra da pudair darcheu s'inscuntrar cun seis cumpogns e tils branclar sainza noscha conscienza o temma da s'infectar. Ad els mancan chosas ch'avant ün on nu pensaiva ingün chi pudessan dvantar uschè preziasas: ir in sortida, ir a mangiar tschaina in ün restorant, far sport in cumpagnia, ir in vacanzas e simplamaing avair la libertà da far che chi's voul. Tuot robas chi paran a a prüma vista fich banalas, chi han però causa la mancanza survgni üna gronda valur – nüglia be per Samira, Moana e Fabio dimpersè per tuots.

an las
no
-

ner. E
es t
n

«Eu nun ha amo
il sentimaint d'avair
mancantà bler.»

e
ün

Fabio Lehner

«
cu
spas

«Eu vaiva la spranza
cha quist on saja
la situaziun
lura megladra»

Moana Näff